

23 Ja' Moġġa, 1960

Imballiġa:—

**Is-S.T.O. Prof. Sir Anthony J. Mamo, O.B.E., C.St.J., Q.C.,
B.A., LL.D., President;**

Onor. Dr. A.J. Montanaro Ganci, C.B.E., K.M., LL.D.;

Onor. Dr. W. Harding, C.B.E., K.M., B.Litt, LL.D.

Carmel Bajada et. ne.

versus

Alfred Salomone, O.B.E. ne.

Bejgħ — Klawnsola "C.L.F."

Fil-każ ta' bejgħ ta' merkanzija bil-klawnsola "c.i.f.", hu b'ttej-
jed magħruf illi l-ispedizzjoni tax-"shipping documents"
lid-destinatarju tal-merkanzija, oġġet tal-polza tal-kariku,
u tal-polza tas-sigurtà u tal-"invoice", tikkompleta l-kon-
senja tal-merkanzija, b'mod li tikkrea minnufih fix-xerref
l-obligu li jhallas il-prezz. Il-venditur għandu l-obligu li
fikkonsenja l-merkanzija franka minn spejjeż, sigurtà u
nol, u l-proprjetà u r-riskji jiġu trasferiti fuq il-kompratur
mill-mument tal-karikkazzjoni abbord tal-bastiment; u l-
konsenja, oastja tradizzjoni, titqies li saret bil-konsenja
tad-dokumenti ġa msemmija.

Wiehed mill-prinċipji li jirregolaw il-materja ta' konsenja tal-
merkanzija hu dak illi, meta x-xerref jidhirlu li ma għan-
dux jaċċetta l-merkanzija, imma lin tkun baqgħet f'idejgħ,
u hu ma jkunx ha kura li jiddepjendaha, aktar u aktar jekk
hu jkun żammha wara li ikun saret transazzjoni dwarha
mal-bejgħgħu, jiu ma jistgħax jaqgħmel ebda reklam jekk
mhux "re adhuc integra". Ix-xerref ma jistgħax iżomm
f'idejgħ il-merkanzija li ma jkunx irid jaċċetta u, wara li
jkun għadda z-żmien, firrifjuta li jhallasha u jippretendi
li jaqgħtiha lura ill-venditur, billi jallega li l-merkanzija
kienet difettuża.

Il-Qorti:— Rat iċ-ċitazzjoni quddiem il-Prim'Awla
tal-Qorti Civili tal-Maestà Tagħha r-Regina, li biha l-
atturi, wara li ppremettew illi d-ditta attriċi offriet li tip-
provdi lill-Gvern Civili b'1000 "Flushing Cisterns" bil-

prezz ta' £1. 16. 0 il-wiehed C.I.F. Malta; u peress li l-imsemmija offerta giet accettata mill-konvenut fl-14 ta' Lulju 1958; u peress li, meta l-"Flushing Cisterns" waslu Malta u gew konsenjati lill-konvenut f'xi l-10 ta' Settembru 1958, l-istess konvenut ippretenda li ma kienux tal-kwalità pattwita, u ghalhekk, b'ittra ufficjali tat-18 ta' Novembru 1958, l-istess konvenut irrifjuta l-konsenja taghhom; u peress li, in segwitu ghall-imsemmija ittra ufficjali, il-partijiet waslu fi ftehim bonarju fis-sens li l-konvenut accetta li jiehu konsenja tal-istess merkanzija bil-prezz ridott ta' £1. 14. 0 ghal kull "cistern" C.I.F. Malta; u peress li l-konvenut hallas biss lill-atturi s-somma ta' £1616. 14. 0, cjoè l-prezz korrispondenti ghal 951 "cistern", u qieghed jirrifjuta li jhallas il-bilanç ta' £83. 6. 0, korrispondenti ghall-prezz ta' 49 "cisterns" fuq il-bazi ta' £1. 14. 0 kif fuq imsemmi, billi qieghed jippretendi li l-lum sab dawn id-49 "cisterns" danneggjati; u peress li l-atturi rceview l-imsemmija somma ta' £1616. 14. 0 minghajr pregudizzju; u peress li l-konvenut qieghed jirrifjuta indebitament li jhallas l-imsemmi bilanç ta' £83. 6. 0, billi dak li qieghed jis-sollewa l-lum il-konvenut, cjoè li 49 "cisterns" huma danneggjati, imissu gie talvolta sollevat minnu waqt li kien qieghed isir u qabel ma gie konkjuż il-ftehim bonarju dwar jekk il-merkanzija kienetx jew le tal-kwalità pattwita, meta prezumibbilment il-konvenut kien digà ezamina l-merkanzija in kwistjoni; u peress li l-konvenut qieghed ukoll jirrifjuta li jhallas l-imsemmi bilanç ta' £83. 6. 0 billi qieghed jippretendi li l-atturi jistghu jirreklamaw dik is-somma minn ghand il-kumpannija assikuratriçi, mentri fil-fatt dan id-dritt jispetta lill-konvenut bhala kumpratur, u f'kull każ, imhabba htija tal-istess konvenut, ebda "claim" kontra l-assikuraturi ma tista' ssir il-lum, in vista taż-żmien li ghadda minn meta l-merkanzija kienet tinsab fil-pussess tal-konvenut, u dan skond il-kondizzjonijiet tal-polizza tal-assikurazzjoni relattiva ghall-istess merkanzija, liema polizza kienet fil-pussess tal-konvenut minn Awissu 1958; talbu li l-konvenut fil-kwalità premissa jigi kundannat ihallas lill-atturi fil-kwalità premissa s-somma ta' £83. 6. 0, korrispondenti ghall-prezz ta' 49 "cisterns" fuq il-bazi ta' £1. 14. 0 il-wiehed; u dan ghar-ragunijiet fuq esposti. Bl-imghax kummerçjali, u bl-ispejjeż;

Omissis;

Rat is-sentenza ta' dik il-Qorti tal-10 ta' Marzu 1960, li biha rrespingiet l-eċċezzjoni tal-konvenut, u konsegwentement laqgħet it-talba tal-atturi, bl-imghax legali tal-5% fis-sena, u bl-ispejjeż; wara li kkunsidrat;

Illi l-konvenut ikkontesta l-pretensjoni tal-atturi minhabba illi l-kunsinna tal-merkanzija "de qua" ma saretx; iżda din il-kontestazzjoni mhix sostenibbli; għaliex, kif jirrizulta mid-dokumenti, u speċjalment minn dawk a fol. 13 u 37, il-merkanzija giet minn barra u baqgħet fil-pussess tal-konvenut;

Illi jekk il-kontestazzjoni tal-konvenut għandha tittehed fis-sens spjegat fid-dikjarazzjoni, jiġifieri illi l-merkanzija giet kunsinnata bil-ħsara, mentri kien imissha kienet mingħajr ħsara, u li b'daqsekk mhix merkantili, il-kontestazzjoni, taht iċ-ċirkustanzi, tibqa' dejjem insostenibbli. Difatti, jekk il-konvenut jippretendi li għall-parti dannegġjata l-kuntratt bejn il-kontendenti għandu jitqies bħala riżolut, il-pretensjoni tiegħu ma tistgħax tiġi milqugħa, peress illi n-negozju li sar bil-kuntratt huwa haġa unika, u ma jistgħax għalhekk, ikun aċċettat f'parti u f'parti le (v. Fadda, Giurisp. Cod. Civ. Italiano, art. 1165, no. 901). Jekk mbgħad il-konvenut qiegħed jinwoka favur tiegħu l-prinċipju ekvitattiv li "inadimplenti non est adimplendum", jekk anki l-atturi jistgħu jitqiesu bħala inadempjenti, il-konvenut ma jistgħax japprofitta minn dan il-benefiċċju, b'illi huwa stess jinsab ukoll inadempjenti (Fadda, op. e loc. cit. pp. 747 u 756; Kollez. XXX-I-155). Difatti, jekk id-ditta attriċi kellha l-obligu li tiffornixxi merkanzija bla ħsara, kien obligu tal-konvenut illi malli jirreviha jexaminaha, u f'każ li jaib anki parti minnha dannegġjata, jirrikorri bla telf ta' żmien lejn il-kumpannija li magħha kienet assikurata, ukoll il-kondizzjoni preċiża riżultanti mill-polizza relattiva (fol. 40 tergo). li kienet fil-poter tal-istess konvenut — haġa din li huwa, "ex admissis", ma għamelx (fol. 37), u b'hekk huwa ppriva lill-atturi mill-benefiċċju derivanti mill-assikurazzjoni għar-rimborż tal-prezz relattiv; liema obligu tal-konvenut johroġ mill-kuntratt tal-appalt eżibit fol. 55,

feju fost kondizzjonijiet oħra jissemma li l-merkanzija għandha tkun assikurata (no. 19 fol. 55 tergo); u ladarba l-merkanzija kienet mindu waslet f'idejn il-konvenut, huwa kien fid-dmir li juniforma ruħu mal-obligi kollha derivanti minn dik il-polizza. Di pju, il-konvenut, bl-għemil tiegħu, ip-priva lill-atturi mill-okkażjoni li jaċċertaw ruħhom "de visu" illi l-merkanzija kienet bil-ħsara appena waslet u maejn din kienet gejjja, mentri l-lum għal din il-prova huma jinsabu, kif jghidu, "alla mercè" tal-konvenut. Del resto, il-konvenut iddeplora dan in-nuqqas fir-risposta mibghuta lid-ditta attrici fit-18 ta' Gunju 1959 (fol. 37);

Illi l-konvenut sal-lum ma ddepożitax taht l-awtorità tal-Qorti l-merkanzija "de qua"; u għalhekk, kif gie ritenut mill-Qorti ta' Appell in re "Borg vs. Bordin", deċiża fit-30 ta' Gunja 1947 (Kolloz. XXXIII-I-585), ix-xerrej li ma jkunx irid jaċċetta l-merkanzija ma jistgħax iżommha għandu, u meta jiġi mħarrek għall-pagament jippretendi li jirritornaha lill-venditur, kif preċiżament jippretendi li jista' jagħmel il-lum il-konvenut;

Rat in-nota tal-appell tal-konvenut nomine fol. 71, u fol. 72 l-petizzjoni tiegħu, li biha talab li tiġi revokata s-sentenza fuq imsemmija, u minflok tiġi milqugħa l-eċċezzjoni tal-appellant illi l-merkanzija ma gietx konsenjata, u għalhekk miħuda t-talba tal-atturi; bl-ispejjeż taż-żewġ istanzi;

Omissis;

Ikkunsidrat:

L-appellant nomine qiegħed jinsieti fuq l-unika eċċezzjoni minnu sollevata fin-nota tal-eċċezzjoni fol. 5, illi, tjoè, id-49 "flushing cisterns", li tagħhom qiegħed jintalab il-prezz, ma ġewx lilu konsenjati. Fid-dikjarazzjoni fol. 6 u tergo, l-appellant nomine spjega din l-eċċezzjoni tiegħu fis-sens li 49 minn dawn il-"flushing cisterns", formanti parti mill-partita totali ta' 1000 "cisterns", kienu dannegġjati, u għalhekk hu jargumenta li konsenja tagħhom ma saretx. Din l-eċċezzjoni hu komplata jostni fil-petizzjoni tal-appell, u

fil-kjuża tagħha talab li tigi milqugħa din l-eċċezzjoni tiegħu, li ppersista fiha anki fid-dibattitu orali quddiem din il-Qorti;

Din l-eċċezzjoni tan-nuqqas ta' konsenja hi ovvjament mingħajr ebda bażi;

Jirrizulta mill-karti processwali (ċitazzjoni — dikjarazzjoni fol. 3 — fol. 11, fol. 52, fol. 57) illi dan kien bejgħ C.I.F., u l-merkanzija kellha tkun "delivered at Malta". Issa, hu "nil magis vulgatum" illi l-ispedizzjoni tax-"shipping documents", ċjoè tal-polizza tal-karigu, tal-polizza tas-sigurtà u tal-"invoice", fil-bejgħ "C.I.F.", tikkompleta l-konsenja, b'mod li tikkrea minnufih fix-xerrej l-obligu li jhallas il-prezz;

Fis-sentenza tal-Qrati Ingliżi (Diamond Alkali Export Corporation v. Bourgeois, K.B.D. 3, p. 443, Law Rep. July 1, 1921), jiġi ċitat dak li qal Hamilton J. in Biddell Bros. v. E. Clemens Horst:— "It follows that against tender of these documents, bill of lading, invoice, and policy of insurance, which completes delivery, the buyer must be ready and willing to pay the price";

Fis-sentenza fuq ċitata jsir rikjam għad-deċizjonijiet ta' Lord Blackburn in Ireland vs. Livingstone (1872) Law Rep. 5, H.L. 395-406), kif ukoll ta' Lord Birkinhead in Johnson vs. Taylor Bros., fl-istess sens;

Il-klawsola "C.I.F." timporta l-obligu fil-venditur li jikkonsenja l-merkanzija franka minn spejjeż, sigurtà u no!, u l-proprjetà u r-riskji jiġu trasferiti fuq il-kumpratur mill-mument tal-karikkazzjoni abbord tal-bastiment (Vol. XIX- Parte Prima, p. 181, Kollez.); il-konsenja, oesija tradizzjoni, titqies li saret bil-konsenja tad-dokumenti fuq imsemmija (ara wkoll art. 1430 Kap. 23);

Issa, mid-dokument fol. 13 jirrizulta li fis-27 ta' Awissu 1958 id-ditta estera baġtet lill-konvenut nomine d-dokumenti in parola, ċjoè "one set of negotiable bills of lading", "insurance policy in 2 fold", u l-"invoice" f'erbgħa

kopji, kol'ox relattiv għal 1000 "flushing cisterns" karikati f'Hamburg abbord il-bastiment "Alcetas" fil-21 ta' Awissu 1958. Ma għe bl-ebda mod pretiż mill-appellant nomine li hu ma rċevieux id-dokumenti fuq imsemmija; anzi manota tiegħu stess fol. 39 hu eżibixxa l-fattura u l-polza tas-sigurtà. Kożikkè ma jistgħax raġjonevolment jingħad mill-appellant nomine li s-"cisterns" in kwistjoni ma għewx lilu konsenjati; u diffiċli li jiftiehem kif qieghed ipogġi a bazi tal-kontestazzjoni tiegħu dan il-pretiż nuqqas ta' konsenja;

'Prima facie' jista' jidher li din il-Qorti għandha tiegħaf hawn stante li l-appellant nomine qieghed jimpernja l-appell tiegħu fuq din l-eċċezzjoni, formulata limitatament għan-nuqqas ta' konsenja; iżda, stante li fid-dikjarazzjoni fol. 5 jissemma li dawn id-49 "cisterns" kienu dannegġjati, il-Qorti jidhrilha xieraq li tezamina anki l-pont jekk l-appellant nomine huwiewx intitolat jirrifjuta l-hlas mitlub minhabba dak il-motiv;

Il-Qorti taħseb li fiċ-ċirkustanzi tal-każ l-appellant nomine ma għandux id-dritt li jirrespingi t-talba għall-pagament minhabba din il-pretensjoni. L-antefatti kienu dawn;

Bl-ittra uffċjali tat-18 ta' Novembru 1958 (fol. 8) l-appellant nomine rrifjuta li jaċċetta l-elf "flushing cisterns" (li d-49 li issa qed jintalab il-prezz tagħhom kienu parti minnhom) għaliex ippretenda li kollha kemm huma ma kienux tal-kwalità kuntrattata;

Bl-ittra tal-legali tiegħu fol. 15 l-appellant nomine ikkonferma li hu ". . . . refused to accept the flushing cisterns on the ground that the thickness of the sides does not measure up to the minimum requirements established in B.S.S. 1125"; u avża lill-attur li kien bi hsiebu jipproċedi gudizzjarjament fuq dik il-bażi;

Bl-ittra tagħha tat-2 ta' Jannar 1959 id-ditta ta' barra, sabiex tikkomponi l-vertenza amikevolment, kitbet lill-appellant nomine, u qaltu (fol. 63):— "In an attempt at

a possible settlement outside Court, and without any legal prejudice on our part for so doing, we write to you to-day to enquire whether in the present circumstances the Malta Government will be prepared to accept the 1000 flushing cisterns if a slight reduction per piece could be mutually agreed to"; u pproponiet riduzzjoni ta' 1s.9d. "per piece". Ghandhom jigu notati l-kliem "will be prepared to accept the 1000 flushing cisterns";

Bl-ittra tieghu fol. 20 l-appellant nomine, "after carefully considering" l-ittra fol. 63, qal:— "Government is prepared to accept the cisterns, provided the price is reduced by 2s.10d. each. Is-"cisterns" li l-Gvern kien ((prepared to accept" kienu l-1000 "cisterns", fosthom id-49 in kwistjoni;

Din il-kontr'offerta tal-Gvern giet accettata (fol. 21). Hu evidenti li b'din it-transazzjoni l-vertenza giet finalizzata;

Jurta għall-bwona fede li ghandha takkompanja l-kuntrattazzjonijiet kummerċjali illi l-appellant nomine, wara li hu limitat r-reklam tieghu għall-kwalità pretiża difformi, bla ma semma xejn aktar u bla ebda riżerva jew protesta, u wara li ddikjara li jaċċetta l-1000 "cisterns", basta b'dik ir-riduzzjoni fil-prezz, issa, fit-30 ta' April 1959 (fol. 28), wara tant żmien mill-konsenja, operata f'Settembru 1958 bid-dokumenti fuq imsemmijin, jerga jiftah il-kwistjoni u jippretendi li jirrifjuta li jhallas il-prezz ta' 49 "cisterns" minn dawk l-1000 billi jippretendi li huma dannegġjati. Dik it-transazzjoni kienet tirrigwarda jekk l-1000 "cisterns" kellhomx jigu accettati jew le, u għalhekk, ladarba l-appellant nomine accetta li jzommhom bl-abbwonn konċess, ma jidherx sewwa li issa jadduci pretiża oħra li, ladarba suppost li hu eżamina s-"cisterns" għall-kwalità, kien imissu akkampa allura, u mhux serotinament wara transazzjoni;

Wiehed mill-prinċipji li jirregolaw il-materja, meta l-merkanzija tkun baggħet f'idejn ix-xerrej, li ma jkunx ikkura ruhu li jiddepozitaha ("multo magis" f'dan il-każ,

wara li acoetta li jzommha bl-abbwon), hu li ebda reklam ma jista' jair jekk mhux "re adhuc integra" (App. "Laferla vs. Dr. Refalo ne." 26. VI. 1908; "Mizzi vs. Dr. Refalo nomine" 26 ta' Mejju 1911; inediti). Issa ma jistghax jinghad li dan ir-reklam qieghed isir "re adhuc integra"; ghaliex (a) wara tant zmien mill-konsenja, tkun xi tkun u-prova li jkun irid jaghmel l-appellant nomine, dejjem jibqa' d-dubju gravi li d-dekors taz-zmien ikun seta' ppriva lill-atturi mill-mezzi biex jaccertaw il-vera kawza tal-hsara allegata; (b) bid-dewmien ingustifikat tal-appellant nomine (noa ostante li l-polza tas-sigurtà kienet f'idejh) gie mitluf, "ex admissis" (fol. 9), id-dritt ta' regress kontra l-kumpannija tas-sigurtà;

Japplika, ghalhekk, "a fortiori", f'dan il-każ, ta' dewmien minn Settembru tal-1958 sa April tal-1959 (fol. 20), dak li qalet din il-Qorti a propozitu ta' dewmien ta' sitt gimghat:— "Kif gie ritenut fil-gurisprudenza lokali, f'materja kummerċjali huwa dover ta' min jixtri illi juza certa speditezza f'affarijiet inerenti ghan-negozju, ghaliex il-kummerċ ma jammettix li jkun hemm dewmien ingustifikat. Issa, kif l-appellant ra li s-sajjeda ma kienux iridu dak iz-zappin ghax ma kienx ta' kwalità tajba, kif informa lil Joseph Axiex, kien dover tieghu li jinforma lill-venditur tieghu, jew almenu wara certu zmien ragjonevoli jibghat lura dik il-merkanzija, u mhux ihalliha ghandu ghal sitt gimghat u mbghad, wara dak iz-zmien, jippretendi li jaghti lura dak iz-zappin. Huwa kien imissu agixxa bid-diligenza kollha f'materja simili; u ladarba ma ghamelx hekk, ma jistghax wara jippretendi li jirritorna l-merkanzija u jippregudika lill-venditur (Kollez. XXXIII-I-587-588);

Ghal dawn il-motivi;

Tiddecidi;

Billi tirrespingi l-appell tal-konvenut nomine u tikkonferma s-sentenza appellata; bl-ispejjeż taz-żewġ istanzi kontra tieghu.